

Ärende: VN/8329/2023

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av integration och till lagar som har samband med den

Lausunnonantajan lausunto

Ersättningar enligt integrationslagen (61-62 §)

Den kalkylerade ersättningen sänks från tre år till två år för invandrare/flyktingar och från fyra år till tre år för kvotflyktingar. De kalkylerade ersättningarna används bland annat för att finansiera integrationsarbetet i kommunerna, speciellt kommuner med ett högt antal invandrare kan med ersättningarnas hjälp anställa personer till integrationsarbetet. Konsekvenserna av minskat stöd är att arbetet i kommunerna blir lidande, vilket också nämns i konsekvensbedömningen. Förkortad ersättningstid påverkar således omfattningen och frekvensen i den service kommunerna kan producera, vilket de facto kan förlänga den personliga integrationstiden för invandrare. När en person räknas som integrerad varierar från individ till individ och varierar också under olika livsskeden, vilket skulle göra det önskvärt att statens integrationsstöd inte förkortas för att öka risken att kommunernas integrationstjänster brister i kontinuitet, då sakkunskapen inte nödvändigtvis kan upprätthållas kontinuerligt, särskilt i mindre kommuner.

Enligt Närpes stads sakkunnigas erfarenhet är integrationstiden vanligen längre än två eller tre år. För att säkerställa en lyckad integration får man räkna med extra stödbehov i upp till 7 år (median för arbetsmarknadsmässig integrering, OECD konstaterar att det kan ta upp till 20 år) och internationell forskning talar om integrationsperioder för social och språklig integrering på upp till tio år beroende på i synnerhet flyktingars svåra omständigheter. Kommunerna axlar således redan idag det fulla ekonomiska ansvaret för den fortsatta integrationen som fortsätter utan statens stöd tills personen kan klara sig självständigt. Förslaget kommer alltså sannolikt att vara kontraproduktivt i relation till lagändringen syfte, d.v.s. att stärka invandrares integration och öka deras möjlighet att ta ett större ansvar för sina integrationsprocesser.

För Närpes stads del, där de flesta är arbetskraftsinvandrare som inte har rätt till kalkylerad ersättning, blir konsekvenserna inte lika stora som exempelvis för kommuner som tar emot kvotflyktingar eller kommuner dit invandrare flyttar som fått uppehållstillstånd, vilket tenderar att vara mer urbana områden. För Närpes del kommer ändå en förkortad stödperiod direkt att påverka

integrationen av nya kommuninvånare som kommit på grund av ukrainakonflikten och eventuella framtida beslut att ta emot kvotflyktingar. Indirekt påverkas också resurserna som stöder integration av arbetskraftsinvandrare, vilket enligt vår erfarenhet också är en målgrupp i behov av integrationstjänster, om staten Finland önskar en fortsatt god samhällskohesion och en tillräcklig arbetskraftsreserv för det nationella näringslivets, kommunernas och välfärdsområdenas behov.

Avgift för tolkningskostnader för oanvänt besök (32 a §)

Närpes stad ser § 32a som synnerligen problematisk. Enligt vår erfarenhet vill lagen åtgärda ett problem som inte är särskilt stort med redskap som riskerar att medföra ökad och dyr byråkrati, som dessutom öppnar för olika praxis och godtyckliga tolkningar, vilket medför ökad risk för ojämlig behandling mellan olika invånare. Det kan inte anses önskvärt och vi anser därför att paragrafen är obefogad.

Om kostnaderna för tolk vid oanvända besök anses vara ett större bekymmer i andra kommuner/organisationer bör paragrafen ännu granskas åtminstone utgående från följande perspektiv: Det bör granskas om den avgränsning i målgrupper och tjänster som anges är motiverad, rimlig och följer Finlands jämlikhetslagstiftning och landets internationella överenskommelser gällande mänskliga rättigheter. Formuleringen "utan godtagbart skäl och utan att ha avbokat tiden" är besvärlig då den anger att det både krävs godtagbart skäl och avbokning, vilket inte alltid är möjligt om ett godtagbart skäl föreligger, så som akut sjukdom eller olycka. Vad som ska anses vara "godtagbart skäl" behöver förtydligas för att det inte ska föranleda vitt skilda tolkningar och därmed olika praxis mellan olika myndigheter och försätta de individer det berör i ojämlika situationer.

Paragrafen anger att den kommun som inte informerar om ersättningskyldigheten inte heller kan bära upp avgift, vilket är helt nödvändigt. Samtidigt öppnar formuleringen för en kommun som vill undvika onödig byråkrati och vill värna om sina inflyttade invånare att välja att inte tillämpa paragrafen, ifall man inte upplever uteblivna besök som något större problem. Det är en smidig lösning, men kan potentiellt leda till ökande ojämlikhet mellan invånare i olika kommuner.

Paragrafen innehåller flera tolkningsbara begrepp. Förutom ovan nämnda godtagbara skäl, anges det att avgiften inte får vara oskälig, men det förblir oklart huruvida klientens inkomstnivå ska beaktas här och i så fall på vilka sätt. Även små summor kan skapa stora konsekvenser för personer med en redan ansträngd ekonomi. Livet som bidragstagare är ett rätt så fattigt liv och bidragstagare måste man vara om man vill integreras via språk- och samhällsutbildningar. Därför känns denna bestraffning mycket ogin och kan de facto leda till att personer som skulle behöva få stöd för sin fortsatta integrering väljer att avstå från nödvändig rådgivning helt och hållet av rädsla för extra avgifter som kan rubba deras ekonomiskt bräckliga vardag.

Att avgöra om klienten förstått betydelsen av straffavgiften är också en mycket krävande uppgift, som kräver synnerligen god kompetens i olika kulturers kommunikationsmönster och maktstrukturer. Att få en tid till myndigheter kan enligt Närpes stads sakkunniga ta veckor eller månader och vi har inte uppfattningen att man utan synnerligen vägande skäl missar ett möte man

väntat på. Ett missat myndighetsmöte medför redan idag i de flesta fall direkta konsekvenser t.ex. i form av indraget arbetsmarknadsstöd eller uteblivet socialbidrag.

Stöd till ensamkommande minderåriga (34, 69 §)

Liksom eftervården för klienter inom barnskyddet föreslås en förkortning av eftervården för ensamkommande barn från 25 år till 23 år. Detta kommer att få konsekvenser för unga vuxna som håller på att integreras. Om eftervården plötsligt tas bort försvinner en stödfunktion som inte behöver vara allt för ekonomiskt omfattande de sista åren. Det kan handla om rådgivning i Finlands byråkratiska djungel, socialt stöd eller inofficiella kontakter till boende eller arbeten, kontakter som den enskilda invandraren inte hunnit bygga upp. Det finns en uppenbar risk att denna grupp unga vuxna då istället söker sin information och det stöd de behöver från andra aktörer som inte har en myndighets ansvar att erbjuda lagenligt och korrekt stöd utan kanske företräder någon helt annan agenda som kan påverka den unga eller dennes omgivning negativt. Närpes stad anser att det kunde vara önskvärt med ytterligare konsekvensbedömning/prognostisering av storleksklassen på den förväntade inbesparingen mot de förväntade riskerna av en lagändring på denna punkt före lagförslaget presenteras för riskdagen.

Mottagande av flyktingar (44 §)

En minskning på den kalkylerade ersättningen kan ha negativa inverknings på kommuners flyktingmottagande. En lyckad integrering kan enligt Närpes stads sakkunnigas erfarenheter ta upp till sju år och enligt internationell forskning upp till 10 år (se ovan för mer specifik info). Minst halva tiden av integrering finansierar kommunerna alltså redan idag utan statligt stöd. Närpes stad ifrågasätter om det är rimligt att ålägga kommunerna ett ännu större ekonomiskt ansvar för integrationskostnaderna, om de nationella målsättningarna är att stärka näringslivets tillgång till arbetskraft och rekryteringar från utlandet.

Övriga kommentarer

De föreslagna ändringarna i § 68 och paragraferna om informationsutbyte är enligt Närpes stad uppfattning goda. Informationsutbytet är av central betydelse för att kommuner, välfärdsområden, sysselsättningsområdena och andra myndigheter ska kunna genomföra ett så gott integrationsarbete som möjligt. Det är av yttersta vikt att också Migrationsverket omfattas av plikten att delge information till mottagande kommuner. Lagen klargör också arbetsfördelningen mellan kommunerna och välfärdsområdena, vilket är positivt.

Som helhet är det svårt att helt förutsäga vilka konsekvenser lagförslaget skulle ha på integrationsarbetet i kommunerna. Den förkortade integrationstiden i synnerhet till två år torde innebära att nya finländare måste gå sin integrationsutbildning under de två första åren av sin vistelse i Finland, vilket får konsekvenser för hur det uppsökande arbetet måste byggas upp tidsmässigt. Speciellt om man önskar få mammor som är hemma med barn i integrationsutbildningar, kommer det att kräva flexibla kommunala lösningar till exempel med barndagvården.

Björklund Helena
Närpes stad